

Merre tovább a nyugdíjreformmal? (Pénzügykutató Zrt., 2006. október 4.)

Az alábbiakban a konferencia egyes előadói legfontosabb gondolatainak rövid összefoglalása szerepel.

Draskovics Tibor

- Összefüggés a nagyrendszerek közt (nyugdíj mellett egészségügy, oktatás, közigazgatás) – mindegyik ugyanabból a költségvetésből fenntartható.
- Méretbeli és hatékonysági (működési) problémák – méretbeli igazítások már voltak, működésiek kellene.
- Nyugdíj ügyében van a legtöbb idő (relatív) a reformok előkészítésére, kormány szándéka, hogy minden tényezőt figyelembe tudjon venni (legalább az előkészítésben).
- Idén: korhatár-eltolás felülvizsgálatának törvénybe iktatása, különös tekintettel az előrehozott, a kordedvezményes nyugdíjazásra, valamint a rokkant-rendszer korrekciója.
- TB biztosítás-alapra helyezése (vagy legalábbis közelítése hozzá), mint távlati(bb) cél.

Antal László

- Nyugdíj és egészségügy együttes hiánya GDP 3 százaléka.
- Nyugdíj-reform ügyében két álláspont: ideális (társadalmilag elfogadható) nyugdíjrendszer hosszú távú kialakítása, vagy rövid és közép távú hiánycsökkentés, ami a nyugdíjrendszerre is kihat.
- Indexálási kérdés: svájci indextől bérindexálás irányába elmozdulás (ideális nyugdíjrendszer), vagy árindexálás felé (gazdaságilag optimális).
- Az ideális és az optimális rendszer rövid és közép távon nem összeegyeztethető.
- A nyugdíjkorhatár növelése szükséges, de ennek csak hosszabb távon lesz szignifikáns járulékbérvétel növelő hatása, addig inkább munkanélküliséget indukál.

Augusztinovics Mária

- A nyugdíj nem rövid távú változtatásoknak kitéhető rendszer, ha megváltoztatják, hosszabb távon működőképessé kell alakítani.
- Nyugdíjreform a leendő nyugdíjasokra vonatkozik (elsősorban).
- Nyugdíjkorhatár közelében 21 százaléknyi népesség nem szerzett nyugdíjjogosultságot!
- Nagy az eltérés a végzettség alapján a foglalkoztatottságban, és így a nyugdíjjogosultság megszerzésében is.
- Rengeteg az időszakosan alkalmazott, akik akár el sem érik a szükséges szolgálati év mennyiséget.
- A helyettesítési ráta szórása is nagyon magas.
- Alacsony foglalkoztatottság és szétnyíló bérolló miatt hosszabb távon nem teszi fenntarthatatlanná financiálisan a nyugdíjrendszert a demográfia.
- A nagyszámú járadékjogosultságot nem szerző miatt már a 2010-es években is jelentős időskori elszegényedés (nyomor) fenyeget. Emellett a magyarországi szociális védőháló rosszul működik.

Bokros Lajos

- A nyugdíjrendszerben kizárólag a biztosítás alapú nyugdíjat szabad kezelni, a szociális gondoskodásnak – szigorúan rászorultsági (reziduális) alapon – a költségvetés rendszerébe kell kerülnie.

- Magyarországon – a többi poszt-szocialista országhoz hasonlóan – rendkívül magas a potyautasságra való hajlam, ezért az alanyi jogon járó juttatások (pl. alapnyugdíj) nagyban rontják a közteherviselési (itt: járulékfizetési) hajlandóságot, vagyis nagyon rossz ösztönzők.
- A költségvetést minden elosztási rendszer lehetőség szerint meg akarja terhelni, ezért kell mindegyiknek a kordában tartására ügyelni.
- A nulladik pillér járulékalapon kívülre helyezése ráadásul az első pillér korrekcióinak hatásával is szembefordulna.
- Biztosítási rendszerben nem értelmezhető a potyautas (!)
- Rokkantrendszert nyugdíjrendszeren kívül, attól szigorúan elkülönítve, egészségügyi szociális ellátásként kellene kezelni, sokkal szigorúbb feltételek mellett. Ez azonban rövidtávon politikailag irracionális, mivel a rokkantrendszerbe tartozók is szavaznak.
- A 13. havi nyugdíjat át kellene alakítani a nyugdíjasok egészségbiztosítási hozzájárulásává. Ez a nyugdíj- és egészségbiztosítás rendszereinek is sokkal erőteljesebb szétválasztásához vezethetne.
- Az állami nyugdíjrendszert (első pillér) svéd példára (névleges) egyéni számlás (NDC) rendszerre kellene átalakítani, mert ez a járulék-járadék kapcsolatot és az önfinanszírozást is biztosítaná.

Hamecz István

- A nyugdíjreform alapcéljait ne nyugdíjszakértők határozzák meg, hanem politikusok – ugyanis kialakításához legalább minimális (nemzeti) konszenzusnak kell fennállnia.
- A nyugdíjreform (és a nyugdíjrendszer) alapvető elemei teljes körének a széles nyilvánosság előtt is ismertnek kell lennie.
- Nyugdíjreformról önmagában nincs, csak más átalakításokkal együtt van értelme beszélni.
- A nyugdíjrendszer átalakítása hosszú, több éven át tartó folyamat – addig ugyan a nyugdíjrendszer jelentős deficitet termel, hosszú távon azonban jó minőségű rendszer jön létre.
- A nyugdíjrendszerben a fiskális fenntarthatóság az egyik legfontosabb korlát, de nem cél. A cél egy igazságosabb rendszer kialakítása, mert a jelenlegiben a nyugdíj indulóértéke a degresszivitás és a valorizáció miatt meglehetősen ad hoc – megközelítőleg sem a munkaviszonyban eltöltött évek és az elvégzett munka határozza meg egyedül.
- A jelenlegi magyar nyugdíjrendszer a foglalkoztatásban nagyon rossz ösztönző: az alacsony nyugdíjkorhatár a születéskor várható élettartamnak még megfelelhet, a nyugdíjban várhatóan eltöltendő évekkkel azonban már nem.
- 450 ezer nyugdíjkorhatár alatti rokkantnyugdíjas van, akik nem fizetnek járulékot, viszont kapnak járadékot, tehát kétszeresen terhelik a rendszert.
- A minimálbéren bejelentettek tömeges nyugdíjba vonulásával a nyugdíjrendszer fenntarthatóbbá válhat, de összeomolhat a szociális ellátórendszer.
- A jelenlegi nyugdíjrendszer legnagyobb baja, hogy az emberek nem hisznek benne.
- Parametrikus (járulékok mértéke, nyugdíjkorhatár, helyettesítési ráta, indexálási szabály) változtatást csak dinamikus számításokon alapulva – tehát a hosszú távú hatását is figyelembe véve – szabad csak végrehajtani.
- A nyugdíjkorhatárt emelni kell, mert Európában relatív és abszolút értelemben is a legalacsonyabb a magyar.
- Legyen a GDP 2% körüli értékben alapnyugdíj, adókból finanszírozva (!), valamint az első pillér olyan átalakítása, amely hosszú távon is képes ösztönző hatást felmutatni a munkapiacra is. Ez lehet az NDC, vagy a német pontrendszer alapján.

Baráth Gábor:

- Az időskori szociális biztonság fő eleme az első pillér marad, nagyobb alkalmazkodóképességének köszönhetően. A nyugdíjreform hozzájárulhat ahhoz, hogy egy, a gazdasági változásokat jobban követő rendszer jöjjön létre.
- Az első két pillérben sok a tartalék, ezeket kihasználva működőképes lehetne a rendszer. Tehát: érdemes-e alig egy évtizeddel az előző után, kellő mennyiségű empirikus adat, elemzés hiányában belevágni egy újabb nyugdíjreformba?
- Az NDC-rendszernek vannak elméleti előnyei, esetleges gyakorlati hátrányai még nem ismertek – mert nem lehetnek ismertek.
- Kérdés, hogy a pilléreket át lehet-e szabni, ha igen, végig kell gondolni a kötelező és az önkéntes elemek kombinálásának lehetőségét.
- Nyugdíjrendszer pénzügyi stabilitását külön kell választani a költségvetés operatív problémáitól – befizetés és szolgáltatás meghatározta rendszerekben egyaránt.
- Nyugdíjrendszernek nemcsak pénzügyileg kell egyensúlyban lennie, hanem a társadalmi közfelfogással is.

Varga Mihály

- Túlígérte magát a nyugdíjrendszer.
- Olyan demográfiai tendenciák zajlanak, amelyek ellehetetlenítik a nyugdíj- és az egészségügyi rendszert egyaránt.
- Nem a második pillér problémái a hangsúlyosak, hanem az elsőé, mivel a nyugdíjak többségét ebből kapják meg / fogják megkapni a nyugdíjukat.
- A nyugdíjrendszer átalakítására már jól előkészített anyagok vannak (?), ezért viták helyett lehetne már cselekedni is.
- 1998-2000 tapasztalata: amikor választható volt a magán-nyugdíjpénztári belépés, akkor sokan – felelős gondolkodásúak is – a számukra kedvezőtlenebb változatot választották.
- Az első pillérben NDC-rendszerre kellene áttérni.
- Az NDC bevezetésekor nem keletkezik költségvetési többletteleher (!)
- Rokkant nyugdíjat valamilyen fogyasztási adóból lehetne finanszírozni.